

## **El testament de Baltasar Sança, autor cerverí del segle XVI**

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA  
*UNED - Centre Associat de Cervera*

### **Introducció**

Com a complement dels textos historiogràfics de Baltasar Sança publicats en aquest mateix volum<sup>1</sup>, ens ha semblat oportú donar a conèixer, també, el testament d'aquest autor cerverí del segle XVI, document que el mostra com un home profundament creient, força caritatiu, amant de les manifestacions religioses a nivell popular i, així mateix, obert a les novetats. No endebades afirma que "mudant-se los temps, se tenen a mudar les pràctiques".

El testament, datat el dia 24 de febrer de 1558, es troba escrit en un plec de paper de quatre folis.<sup>2</sup> A més, hi ha dos fulls adjunts. En alguns llocs la humitat ha malmès el paper, per la qual cosa s'han produït forats que afecten algunes paraules.

1. LLOBET I PORTELLA, Josep M., "Textos historiogràfics de Baltasar Sança, autor cerverí del segle XVI", *Miscel·lània Cerverina*, 8 (1992).

2. Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Notarial, Varis, Testaments, 1522-1567.

Mitjançant aquest document testamentari, Baltasar Sança manifestava les seves darreres voluntats amb la petició que, després que fos mort, es portessin a cap les accions següents:

—El seu enterrament en el fossar major de l'església de Santa Maria de Cervera, junt amb els seus pares i germans.

—La satisfacció al bisbe de Vic,<sup>3</sup> priors de la Confraria de Sant Nicolau i clergat de la vila, dels drets i treballs relacionats amb la seva mort i enterrament.

—L'elecció com a marmessors de les persones següents: el procurador primer de la Confraria de San Nicolau, el prior segon de la mateixa confraria, Lloreç Romeu i Pere Ortigues, preveres, i Joan Bastons, sabater, tots de Cervera.

—El lliurament de donatius a les criades que havien estat al servei d'ell o de la seva mare, a altres persones i a diverses confraries i monestirs.

—La fabricació d'un retaule destinat a la capella de Sant Pere i Sant Miquel de l'església de la Guàrdia Lada.

—L'elaboració d'unes pintures per a la capella de Sant Mateu i el Nom de Jesucrist, situada a l'església de Santa Maria de Cervera.

—L'establiment de diverses causes pies destinades a potenciar les processons i altres activitats religioses, facilitar el casament de donzelles amb pocs recursos econòmics i dotar de vestits a nois i noies pobres.

A continuació donem la transcripció del document. El criteri d'edició ha estat el mateix que l'indicat en el treball anterior.<sup>4</sup>

## Text

En nom de nostre senyor Déu Jesuchrist y de la immaculada verge Maria, mara sua, sie. Amén.

Com jo, Balthasar Sança, prevere, indigne rector de les Olujes y beneficiat de Sanct Pere y Sanct Michel, en la Guàrdia Lada, y del benefici de Sanct Matheu, en la sglésia de Cervera, per en Gatió fundat, en la qual vila residesch, y com per molts d[...] recogitant (y precípuament essent vuy en dia tant menaçant lo te[mps per]

3. Cervera, en aquell temps, pertanyia al bisbat de Vic.

4. LLOBET, "Textos historiogràfics de Baltasar Sança..."

guerres y per morts de peste) e aquell avís saludable de nostre senyor Déu Jesuchrist qui diu: "Benaventurat és aquell servent, al qual, com vindrà lo senyor tocant a la porta, lo trobarà vellant" y més diu per boca de Esaias: "Dispon la tua casa, perquè moriràs y no viuràs". Per aquests avisos jo, dit Balthasar Sança, y perquè té a dexar la mia ànima la cohabitació corporal per a temps, la mundanal y béns temporals per a tostemps, per ço, de ma pròpia mà, essent per gràcia de Déu Jesuchrist sa de pensa y cors y ab bona memòria, faç y ordene lo present mon testament y última voluntat, ordenant de la mia charíssima ànima y cors y béns temporals, segons se segueix en avant.

Primerament offeresch y encomane la mia ànima a la misericòrdia de mon creador Déu Jesús y no face de mi segons mos peccats sinó segons la sua gran misericòrdia y proteste a la sua magestat divina que desije sempre viure y morir per al seu sanct servey y rebre tots los sagraments de sancta mare sglésia y crech fermament en los dotze articles d'ella.

Segonament dexe mon cors, essent separada la ànima de aquell, a la terra, lo qual carnalment és stat engendrat per mon pare y mare, Francesch Sança, pagès, qui morí a XVIII de setembre, any M D V, y de madona Violant Sança, muller sua, que morí diumenge de Septuagèsima XXI de janer, any M D LIII, casi centenària, y man y ordene que aquest cors meu haie ecclesiàstica sepultura en lo vas a hon stan sepultats dits mos pares y jermans en lo fossar maior de Sancta Maria, davant la casa de Sancta Maria y de mossèn Joan Ponç, al cap del vas del honorable en Ollers, y vull que si me convindrà morir deu llegües prop de Cervera mon cors o ossamenta sie aportat en dit vas y vull que de mos béns se fasse una bona llosa si ja no serà feta.

Tercerament teste dels béns temporals y transitoris que Déu me ha encomanats y, perquè no sia attrobat negligent y mal dispenser lo dia del juy final, disponch de aquells segons ma justa consciència del modo següent:

Primerament vull y ordene que de mos béns sien donats onze sous o marabatí a mon senyor bisbe de Vich o al bisbe que seré súbdit, lo dret a ell tocàs.

Ítem dexe sien donades cinch lliures barchinoneses als priors de Sanct Nicolau, les quals, per ésser confrare de Sanct Nicolau, só obligat pagar (ab los capítols deguts) per rahó de les funeràries, absoluta, sepultura, novena [y] cap de any.

Ítem ordene y supplique al reverent clero de la present vila, lo dia de la mia novena, que lo offici tendrien a cantar lo diguen y canten, ço és, la missa de nomine Iesu trobaran notada en lo libre de les misses y, per los assistens en la tal missa, dexe de mos béns als preveres, rector, vicari y domés y sacristà sien donats tres dinés y a diacha y sots-diacha lo matex y vull sien donats a quiscú altre prevere confrare dos dinés y al qui cantarà la missa, dient après de la col·lecta de nomine Iesu, la segona de rèquiem y la tercera de nostra senyora, ultra la porció predita, sien donats sis dinés.

Si vollran los marmessós donar dels camis atrobaran ésser meus per a mon cors, relevaran de les cinch lliures per satisfer les causes següents.

Lo matex orde de paga vull y ordone sie fet en lo cap de any, que, en loch de la missa de rèquiem, sie celebrada la missa de la [assum]ptió de la gloriosíssima verge mare Maria, y a quiscuna de dites misses cantades vull sien donats al qui tocarà lo orgue sis dinés, dites caritats donadores per la hu de mos marmessors avant nomenadors, y dexe[...en li]bertat que als frares preveres assistiran sien don[a]ts dos dinés a quiscú [per los] marmessors o per los assitens marmessors.

Per les coses predites y [sots]següents elegesch per marmessors, per repòs de la mia ànima, y per executadors del present testament meu los reverens procurador primer en orde y lo prior segon en orde de la comunitat de la present vila y los venerables mossèn Lorenc Romeu y mossèn Pere Ortigues, preveres, y lo honorable en Joan Bastons, çabater, tots de Cervera, als quals done mon poder complidament de executar y demanar qualsevulle béns a mi deguts en lo dia de la mia mort y complir mes lexes, segons trobaran en lo present testament y en mon libre de recorts, y, si no poran ésser tots, deixe lo càrrech a la maior part de aquells. Emperò, en cosas de luysons de alguns censals esmerçats y esmerçadors per avant, vull y many que les tals peccúnies y quantitats luydes sien deposades en lo armari del archiu y de lli no sien levades sinó per esmerç, faedor demanant lo deslber de la maior part del clero de la sglésia maior de Cervera, y a determinatió de aquells sien dexats en part tuta y segura, com per ells serà determinat en lo chor de dita sglésia. Y vull que dits marmessors o la maior part de aquells prenguen tots mos béns ab inventari y guardats per ells, y sien los mobles y casa y ort venuts al encant públich, a conexença de llurs consienties, dexe la venda de casa y ort a censal o a miges, ço és, la meytat a censal y l'altra ab peccúnies comptans. Y per remuneratió de llurs treballs y per la administratió vull que de les causes pies de poncelles a maridar y vestir pobres sien defalcats quiscun any, mentre assistiran en dia dels comptes dits marmessors, tres sous per a quiscun marmessor qui donaran comptes, per equal parts pagadors per dites causes pies. Emperò, mancant los tres, ço és, mossèn Romeu, mossèn Pere Ortigues [y] en Bastons, vull quiscun any après sien donats cinch sous a quiscú dels dos procurador y prior per tostemps y al notari o verament archiver, per continuar los comptes, dos sous.

Ítem disponch y vull que per mos marmessors, de mos béns, sien donades quinze lliures barchinoneses a na Joana, filla d'en Pere Trilla, de la Cardosa, per adjutori de son matrimoni si casada no serà y més, en tal cars, un matalaf, una flaçada comuna, quatre lançols [y] sis torcaboques, y açò per lo servici fet per ella a ma mare, quòndam, y a mi, y més, en tot cars, li sie fet un sayet de molada y altre a sa mare y altre a sa tia na Domingua, tots de la Cardosa, y, si forment se trobarà en ma casa lo dia de mon òbit, vull se'n done duas migeras a-n Pere Trilla o a son hereu y altras a na Dominga predita, per charitat, o hereu.

Ítem dexe de mos béns y vull sien donades a madona Chatarina Vila, vídua, trobant-se en lo òbit meu star en mon servici, ultra del salari de tres liures quiscun any, per causa que los guanys de ses mans son seus, ultra del dit salari, com haie comensat a star en ma casa en mig maig de M D LIII y segons se trobarà en mon libre les dates fetes a ella, cinch lliures per un vestit de molada o del drap que millor li apparrà y dues migeres [de] forment, si se trobaran tenir jo en ma casa, y, si de les cinch lliures no volrà drap, sie a sa voluntat y sien-li donades dites cinch lliures, com dalt és dit, en comptans.

Done potestat als marmessors meus elegir la annata de mos beneficis, com ja de present elegesch, y de la rectoria lo que a ells apparrà elegir, com tinga arrendat a mossèn Pere Oliver, prevere, en poder de mossèn Tarroja, per tres anys, a rahó de xxxv lliures per any.

Al benefici de la Guàrdia dexe sien donades vuyt liures per a un retaule ab les figures de sanct Pere y sanct Michel, y que pinten lo tauló y images de la capella de

Jesuchrist y de Sanct Matteu,<sup>5</sup> y que vague la renda de poncelles y altres hun any o a tany com parrà als marmessors.

Ítem vull sie donat un sayet de molada a madona Ortiza, muller d'en Andreu Ortiz, maior, y que pugue usufructuar de sa vida tantum del meu ort; és franch y quití; està davall lo ort de mossèn Hierònim Romeu, notari; puys vuy en dia li he donat lo servey comú de aquell, y après, emperò, [la] mort sua vull sie venut dit ort a censal o ab comptans al encant y lo procehit sie acumulat per les causes en lo present testament contengudes.

Ítem fas lexa de mos béns sien donats cinch sous a la confraria de Sancta Maria y cinch sous a la confraria de Sanct Joan, de les quals só confrare, y més vull sien donats vint-y-cinch sous al monestir de Jesús, per charitat, y als reverens frares de prehicadors deu sous per a què canten una missa per repòs de la mia ànima, quiscú de dits monestirs una vegada tant solament, y sien donats cinch sous al monestir de framenors y cinch sous al monestir de Sanct Agostí.

Ítem dexe a Jaume Esbert, student, un vestit de molada o de mescla, si volrà, no essent casat ni capellà, ço és, essent student, y, si capellà serà en lo òbit meu, vull li sien donades les sis parts de la bíblia ab la glosa ordinària y interlineat, les quals si se trobara[n] en mon poder y pregarà a Déu per la mia ànima, y en tot cars vull li sien donades tres liures si vestit sobredit no tindrà.

En los altres béns meus mobles [y] immobles [y] drets universals instituhesch y hereus meus universals faç a nostre senyor Déu Jesuchrist y a la mia ànima y, ço és, causes pies en avant expressadores, donant plen poder als marmessors predits o a la maior part que tots mos béns sien per ells venuts al encant públich y los preus de aquells sien esmerçats del modo sobredit, ab consentiment de la maior part del clero de Cervera, y done facultat als dits marmessors consignen a les causes pies los censals que a ells अपarrà.

Primo disponch y vull que sien consignats per rahó de la professó del dia de Ninou,<sup>6</sup> he acostumat de més de xii anys ensà celebrar-se portant la ymaga de Jesuchrist, tanta quantitat com per ells serà ben vist, ço és, que sien donats tres dinés bons a quiscun prevere assistirà en dita professó, y a diacha y sots-diacha cinch dinés, y als cabiscols, per lo semblant, altres cinch dinés per quiscú, y al prevere celebrarà la missa maior, dient, emperò, après de la col·lecta del dia dos, ço és, de Nostra Senyora, Déus qui saluts, etc., y la darrera de nomine Iesu, y ultra dels tres dinés, li sien donats sis dinés, y als qui aporten los canalobres a quiscú un diner, y al qui aporte la creu de la comunitat un diner, y per ensensar sien donats dos dinés, y vull que als quatre preveres aportaran la pastera ab lo Jesús vull que a quiscú sien donats cinch dinés, ultra dels tres dinés.

Emperò, perquè ab poch destorp se dexàs de fer tal hora y dia la professó, fent-se lo après dinar per la sglésia, limite lo premi, ço és, que sien donats dos dinés a quiscun prevere, y al prevere dirà après de la professó dites col·lectes per tot tantum tres dinés, y als cabiscols, diacha y sots-diacha tantum a quiscú tres dinés, als quatre qui aportaran la ymaga de Jesús a quiscú tantum cinch dinés, als acòlits y aquí portarà la creu a quiscú hun diner; de mudar per fer-se la professó lo dia d'Aparici<sup>7</sup>

5. Aquesta capella es trobava a l'església de Santa Maria de Cervera.

6. Primer dia de l'any.

7. Dia dels Reis.

o Assensió de Jesuchrist, dexe a judici dels dos marmessors o maior part, perquè, mudant-se los temps, se tenen a mudar les pràtiques, y, si la pastera o ymaga de Iesu se guastàs, vull que sie refet, prenent, emperò, de les charitats de ponselles y de vestir pobres, com avant serà contengut, per eguals parts o de la manera que millor apparrà als dits marmessors o maior part, y desije que, puys se fa professó per lo Sanct Misteri, los priors y marmessors fassen fer una pastera duradora y si[e] pagat per nostra part com als marmessors apparà, y per lo treball dexe al prior menor, quiscun any, per asentar en la pastera la ymaga de Jesús, de charitat, y per fer la paga als dits preveres assistins en la dita proffessó y per dits treballs, sien donats dos sous.

Ítem vull que de dits censals o renda sien perpetuament donats a quiscú dels preveres aportaran lo sanctíssim sagrament del cors preciós de Jesuchrist lo dia del Corpus per la vila y octava per la sglésia, sien donats dos sous, moneda bona, y per tant sanct treball ja ha més de quinze anys que, no trobant los magnífichs pahers qui aportàs tant gran senyor, jo, per remissió de mos peccats, instituf y instituesch de present tal charitat duradora, y los tals preveres sien elegits per mos marmessors, procurador y prior de Sanct Nicolau, menor.

Ítem vull y mane que lo vespre o vigília de Sanct Ignaci, màrtir, ço és, lo dia darrer de janer, sien cantades completes en la capella de Sanct Mattheu o de Nomine Iesu, y lo primer de febrer se digue cantada missa maior en la dita capella en honor de sanct Ignatii, com per respecte de la devotió tenie dit sanct al nom sanctíssim de Jesuchrist lo haia invocat per intercessor aquest any que se tem per tots de peste; vull quiscun any sien donats nou sous a les particularitats, si plazent serà al reverent clero, y vull sien donats sis dinés al qui tocarà lo orgue en les completes y missa, y aquesta cosa vull sie perpetuada en tals dies, y a qui dirà la missa, sis dinés.

Ítem vull y mane que de mos béns sien esmerçades cinquanta lliures, si ja no trobaran censals comprats, per les quals quiscun any sien celebrades cinquanta misses per cinquanta sous, ço és, vull en la Coresma sien celebrades trenta-tres misses en honor dels trenta-tres anys que mon senyor Déu Jesús a pres treballs per mi en aquest món, y dir-se han en la capella de Nomine Iesu, y, si dir no se poran, dir-se han en la capella de Sancta Creu, après del sermó, y totes les misses predites y següents vull se diguen, segons lo orde de mossèn Pere Oromir, quòndam prevere, per los preveres confreres de Sanct Nicolau, y del matex modo vull se diguen quiscun any cinch misses de les cinch nafres en la capella del Sanct Misteri los divendres de Coresma, y més set misses, ço és, huna missa en quiscun dia dels goigs de nostra senyora Maria per les ànimes de pare y mare y benfactós, y intitular-se han de madona Violant Sança, quòndam, y més vull dels cinquanta sous vull lo dia de Sancta Magdalena sia dita quiscun any una missa en la capella de Nomine Iesu; lo dia de Sanct Lorenc, una altra, y lo dia de Sanct Mattheu, altra missa; lo dia de Sanct Andreu, altra, y lo dia de Sancta Bàrbera, altra; en què totes les misses prenen summa de cinquanta.

Més disponch que de la renda més avant restarà après de les predites lexes, lo que serà, se fassen dos parts, ço és, que de la meytat se done per a poncelles a maridar de aquest modo: que les devalants d'en Pere Trilla, de la Cardosa, fins al quart grau inclusive, haien quiscuna per matrimoni, en son temps, cinch lliures barchinoneses, y les devalants d'en Antoni Trilla, revenedor de Cervera, per quiscuna, fins al predit grau, cinquanta sous, y les filles de na Loysa, muller d'en Antoni Mulner, jermana de dits Trilles, haien quiscuna tres lliures, fins al quart grau, y del matex modo y grau a les filles de la jermana de dit Pere Trilla, casada fonch ab en Franquesa, del Estor, quòndam, per ésser pobres, y les poncelles en la matexa disposició devallants d'en

Pere Cortadelles, de Vilamaior, vuy vivint, fins al quart grau, haien tres liures barchinoneses, y les descendents d'en Jaume Esbert, dels Prats del Rey, fins a dit grau quart, tres liures, y a les filles y descendents, fins al quart grau, de na Dominga, de la Cardosa, jermana de dit Pere Trilla y Toni Trilla, ço és, a les filles cinch lliures y a les següents, fins a dit grau quart inclusive, tres liures. Aprés, emperò, vull y ordene que no trobant-se dels predits graus anomenats per casar a la darrerria del any, ço és, en què no se seran apposats en dita charitat los dits priors, lo dia de Tots Sancts o vuyt dies abans, puguen mos marmessors donar o consignar a pobres poncelles de la vila de Cervera, y les filles de viudes pobres sien preferides, essent en igual pobresa, a les poncelles tenen pare, y sien donats a quiscuna quoranta sous per a tantes com abastarà per aquell any la renda per a tal charitat, y los dits marmessors seguiran lo orde aquest, que la pensió del primer any, essent de servint per a dita causa pia, no sie distribuyda aquell matex any sinó que sie reservada en lo armari de Sanct Nicolau o del arxiu y, les que seran apposades en aquell any o hauran demanat, sien continuades les dites poncelles en recort, y lo any immediate següent sien examinades y, si seran de les nomenades parentes, sie donat com a través és disposat y, si se tindrà a donar a pobres no parentes, donen a les més pobres, com ja és dit, dextant a la consciència dels dits marmessors en què fassen segons Déu Jesús los inspirarà; si altre modo millor serà per ells inventat, done llibra voluntat fassen y ordonen, sempre volent se distribuesque en les parentes descendents dels nomenats y pobres donzelles de la present vila, segons lo orde apposat y següent. En tal manera, emperò, disponch que, si de les cases nomenades parentes, ultra dels graus especificats, si pobres donzelles de aquells se atrobaran fins al vuytè grau tantum, sien preferides a les pobres no parentes en que haien los quoranta sous quiscuna. És de notar que, si en lo matex any que se té a prevenir lo orde de les ponselles, puy no se done la charitat fins lo any aprés següent, que si de les nomenades cases decendens fins dit grau aquell matex any eren dos o tres poncelles posades en recort, vull que la vigília de Tots Sancts o poch dies abans sien examinades de la necessitat tindran y a la més necessaria sie donada per lo any immediate següent la charitat, y les altres sien satisfetes en lo any següent o seguidors si ja per a dues poncelles o tres no bastàs la renda de aquell any. Més avant vull que, per respecte de mossèn Ortigues y en Bastons, predits marmessors, les filles de dit Bastons y nètes tant solament haien charitat per matrimoni consumat tres liures quiscuna.

La segona part de la renda procehida com és dit vull que perpetualment, tant com abastarà, sie donada quiscun any charitat de vestir cinch pobres minyons, ço és, que a quiscú fassen una cota y o faldetes de gas y de burell, ço és, als hòmens minyons, de gas, a les donzelles fins a edat de xv anys, unes faldetes de burell, y sien tallades dites cotes y faldetes y cosides a despesa de dites causes pies, y lo dia de Ninou o lo dia que se farà la professó, en temps del ivern, del Nom de Jesús los sien donades, y vaien les donzelles ab les dones y los minyons ans de la creu de la parròchia. Y més vull y ordene que, si parents hi aurà pobres de la Cardosa, fills del Trilla o Dominga, com és dit, la hun any sie dona y lo altre any, fadrí, y, si no volran o no poran per no ésser pobres, sie fill de vila, com los altres quatre; emperò, vull los fills de vila sien elegits fills de viudes o, si no, òrfens o, si no, dexe-u a la consciència de dits marmessors. Y més vull sie en lo tal número un altre pobre fill o filla del loch de les Olujes Altes o Baxes elegit, y sie donat quiscun any a hu de ells o cota o faldetes, seguint lo orde matex dels cinch sobredits, anant a la professó, y açò per lo que són stats parrochians meus. Y lo orde vull sie que sien tres minyons y tres minyones los sis que-s vestiran. Si, emperò, hauran hagut vestiari los fills de vila de la charitat d'en Roqueta, no vull haien de aquesta charitat per aquell any. Y sie a quiscú una alna y miga donada y, si serà donzella o minyona que haie menester més, sie donat a

conexença dels marmessors miga alna més avant, consyderada la més gran necessitat. Y, si seran les porcions de mos béns més del que se pense, vull que sie tant la charitat dels vestiaris quanta la charitat de les pobres vergonyanes, y així aumentaran per a vestir més pobres, com tinga devoció de tal charitat.

[De] lo que més avant restarà de la segona part que és dit del vestiari, vull quiscun any sien donats cinch sous a quiscun pobre o a viudes de la vila present de Cervera, y mon desig és sien viudes pobres, si tantes seran atrobades, si no, sie donat als més pobres apparrà a dits marmessors, y donen aquesta charitat la vigília de la Immaculada Concepció de la Verge Maria, en lo vespre, en lo matex any que serà donat lo vestiari, y si apparrà donar a alguns deu sous sie a disposició dels marmessors.

Aquesta és la mia voluntat, cassant qualsevulle altra disposició testamentària feta per mi, volent que aquesta tingue valor per dret de testament o codicil o última voluntat o de la millor manera valer pugue, lo qual testament present és stat fet y scrit de mà mia lo dia de Sanct Matia, a xxxiii de febrer, any m c cinquanta vuyt.

Conste de sobreposít en la segona pàgina, en la línia xª "preveres" y en la línia xxviª "qui donaran comptes". Y en la tercera pàgina, en la línia xiiiiª "o de mescla, si volrà" y en línia xviª "interlineat" y en la línia xxviiiª "cinch dinés". Més en la quarta pàgina, en la línia xxiiª "per los preveres confreres de Sanct Nicolau", en la línia xxxv, en lo marge, és ajustada Loysa Mulnera, etc., y altra jermana de dit Trilla, y en la línia xxxviiiª "dels Prats del Rey fins dit grau quart". En la cinquena pàgina, línia xviiª "descendents fins dit grau" y xviiiª "tindran" y línia xxª "immediante" y xxviiiª "pobres" y xxxª "fills d'en Trilla y Domingua", en lo marge "o no poran per no ésser pobres", xxxiª "los fills de vila", xxxiiiª "hun altre pobre" y en la línia xxxviii, en lo marge, "y si serà donzella o minyó que haie a menester més, sie donat a conexença dels marmessors miga alna més avant, consyderada la més gran necessitat. Y, si seran les porcions de mos béns més del que se pense, vull que tant sie la charitat dels vestiaris quant la charitat de les pobres vergonyanes, y així augmentaran per a vestir més pobres, com tinga devotió de tal charitat".

En la predita disposició de poncelles a maridar ajuste jo, dit testador, que les nètes de madona Hierònima Ortiza tantum haïen de charitat, en cars de matrimoni, dues liures, deu sous, servat lo orde predit de parentes, ço és, per quiscuna sien donades les dues liures, deu sous. Y a les filles d'en Gili Rull y de sa muller Sperança, a quiscuna solament quoranta sous.

Y perquè aquesta és la mia disposició, com és dit, testamentària y última voluntat, la qual vull vàlegue del modo millor que valer pugue, me sotsigne de ma pròpia mà ab mon sagell de SA<sup>8</sup> imprimit. Ab sobreposít al marge de la línia xvi de la present pàgina "sous" y a la mateixa pàgina, línia xvii, "deu sous", après segueix-se "y a les filles d'en Gili Rull", etc.

Jo, Balthasar Sança, testador predit e fet y scrit lo present testament.

[Hi ha un segell amb una S i una A sobreposada.]

Ítem ma voluntat és, ajustant al sobrescrit, que, si algú dels nomenats en mon testament posaran qüestió [o] demanda o faran empaix al que ma voluntat és posada y expressada, sien cassats [y] anul·lats de les sobredites lexes y sie donada als que

fruyt volen, com és dit; als pobres en lo modo y quantitat sobredita de quoranta sous, etc., y axí o fassen los marmessors. Ma voluntat serie a mi, Balthasar Sança, sobredit, que per lo notari haurà pres dit testament present, après [la] mort mia, sie satisfet y face tots los actes de aquest testament emanants; dit notari, si viu serà.

[Hi ha un full adjunt amb el text següent:]

Recort del que per avuy jo, Balthasar Sança, a xxiiii de febrer, rep de censals y tinch en mon poder y despusició, any MDLVIII.

Primo la casa al costat de Sanctes Creus y de na Restolla; fa la casa vuyt dinés, lo selleret davall la sglésia de Sanct Bernat iiii sous, iiii dinés; són cinch sous a Sanctes Creus.

Més un ort davall lo ort de mossèn Romeu, notari; franch.

Més fa en Antoni Spigó, texidor, per lo tros de la Font Guitarda, dit lo mas, quoranta sous; és ver que quant se comprà assegurà trenta sous y perquè tenie a donar en comptans més avant de trenta lliures, quinze lliures, a pagat sempre los quoranta sous, segons conste en libre de condempnations, en la cort del balie, a iiii de setembre, any MDXXXII; és autèntich en paper de mà de mossèn Pere Tarroia, notari, lo acte del censal prengué en Loys Porta, notari, lo any 1516. Ítem lo matex en Spigó fa xx sous censals per lo tros comprà de mossèn Bernat Bonjoch, prevere, en la matexa partida, com conste per acte pres per mossèn Jaume Ponç o son pare, lo darrer de janer, any 1521.

Ítem prenh xx sous de renda sobre lo tros d'en Oms, ara en Sarró, a la partida de Part Serra, segons conste ab acte pres per mossèn Joan Montaner, notari, maior, a xxvii de febrer, any 1540.

Ítem fa en Joan Font, çabater, per lo tros de la Mova li he venut, sexanta sous, quiscun any, a viii de janer, segons conste ab acte pres per mossèn Joan Montaner, notari, menor, dit dia, any 1556. Deu segons se trobarà en recort, perquè deu resta.

Deu de pensions en Spigó fins al dia de Sancta Maria de març xxiii liures, poch més o menys, segons se trobarà en libre.

Deu la pabordia de Sanct Pere dels Arquells per pensions de xliures fa a mi, com a beneficiat de Sanct Pere y Sanct Michel en la Guàrdia, cent liures poch més o menys. És ver que per xxxvi liures fiu empara a mossèn Rovira tenie a donar al paborde y fermaren de dret y donaren fermances en Pere Balaguer y en Lorenç Segarra, de Sanct Pere; conste en la cort del degà, en lo any 1557. Ja tinch feta demanda les pensions són a pague de les xx liures a Pasqua.

Més deu mossèn Pere Ponç desset o devuyt liures, com conste ab un acte pres per mossèn Hierònim Romeu, notari, en lo any 1539.

Més hi ha altres deutes, los quals a pres apleguar mossèn Pere Ortigues. Són dels censos de Sanctes Creus y altres meus. Són més de ccl liures, segons té en recort y acte mossèn Joan Montaner, notari, menor, en juny de 1556.

Lo moble y libres valen més de cxxx liures, Déu volent.

Lo més avant trobaran continuat en mon libre o libres de dates y rebudes y rebran y satisfaran, segons en aquell o aquells serà continuat de mà mia.

[Hi ha un altre full adjunt amb el text següent:]

A xxviii de març, any 1558, fas lo present recort y done potestat jo, Balthasar Sança, prevere, après de haver fet lo meu testament, als reverens marmesors que quiscun any fassen fer dites absoltes lo dia dels diffunts en lo chor de la sglésia, après les vespres, y vull se paguen de les charitats de ponselles y de vestir pobres per igual, y més una absolta lo dia de Tots Sans en lo meu vas, ab portia de sis sous totes les tres absoltes, y vull vàlegue per codicill la di[t]ja dispositió escrita de ma mà dit dia y any, en lo qual dia nos ne anàvem de Cervera per peste.

Balthasar Sança, prevere.

[A la coberta:]

La voluntat de mi, Balthasar Sança, testant, qui de ma pròpria mà e scrit lo present testament, és que, essent mort, immediadament sie desclòs per lo notari o per qui convindrà, perquè sie feta la mia voluntat. Especialment vull sia sepultat en lo vas de mos pares en lo fossar maior; és prop lo vas d'en Ollers.

[A la coberta hi ha dos escrits de Jeroni Romeu, notari de Cervera. En el primer es fa constar que el dia 30 de març de 1558 Baltasar Sança lliurà el testament al notari esmentat. En el segon s'indica que el testador morí durant el mes d'abril de 1560.<sup>9</sup>]

9. L'espai destinat al dia es deixà en blanc. Sabem, però, que el dia 6 Baltasar Sança era ja difunt.